РАСЛЫЙМ:
Казан шәһәре Вахитов районының
«Татар телендә тәрбия һәм белем бирүче 136 нчы катнаш төрдәге балалар бакчасы» автономияле мәктәпкәчә белем муниципаль учреждениесе
мөдире ________ Г.И.Сибгатова
"31" ___08___ 2022 ел
Приказ №ы __1__ көне 31.08.2022
КАБУЛ ИТЕЛГӘН:
Педагоглар советында
Протокол №ы __1__ көне 31.08.2022

Казан шәһәре Вахитов районының «Татар телендә тәрбия һәм белем бирүче 136 нчы катнаш төрдәге балалар бакчасы» автономияле мәктәпкәчә белем муниципаль учреждениесендә татар теле тәрбиячесе Тимофеева Раиса Петр кызының

рус һәм башка милләт балаларын татарчага өйрәтү буенча эш программасы

2022-2023 нче уку елы

ЭЧТӘЛЕК

I НЧЕ БҮЛЕК. Максатчанлык		
1.	**Кереш сүз**	3
1.1	Программаның максаты һәм бурычлары	4
1.2	Программа принциплары	4
1.3	Балаларның яшь үзенчәлекләре	5
1.4	Программа үзләштерүдә көтелгән нәтиҗәләр	6-9
II НЧЕ БҮЛЕК. Эчтәлекле		
2.1	“Минем өем” проекты буенча тематик план (4-5) яшь	10
2.2	“Уйный-уйный үсәбез” проекты буенча тематик план (5-6) яшь	13
2.3	“Мәктәпкә әзерлек төркеме” проекты буенча тематик план (6-7 яшь)	16
2.4	Эш төрләре һәм формалары	19
2.5	Инновацион эш	19
2.6	Татар(ана) телен үзләштерү дәрәҗәләрен билгеләү	20
2.7	Ата- аналар белән эш	32
2.8	Педагогик коллектив белән эш	32
2.8	Мәктәп белән бәйләнеш	33
2.9	**III НЧЕ БҮЛЕК. Оештыру**	
2.7	Татар телен өйрәтүдә кулланыла торган чаралар	33
2.8	Программаны тормышка ашыру өчен материаль техник шартлар	33
2.9	Циклограмма	39
3.0	Презентация	39
3.1	Әдәбият	43

Кереш сүз

Балалар бакчасында рус балаларына татар теле өйрәтү буенча эш программасы (алга таба – Эш программасы) - мәктәпкәчә тәрбия һәм белем учреждениесендә рус һәм башка милләт балаларын татарча сөйләшергә, үзара һәм өлкәннәр белән аралашырга өйрәтү, төрле яктан үсеше өчен мөмкинлекләр тудыруга юнәлтелгән документ булып тора.

Эш программасы Федераль дәүләт белем стандартына (ФГОС) нигезләнеп төзелде, максат һәм бурычларны, көтелгән нәтиҗәләрне, белем бирү процессын оештыруны билгели.

Эш программасы мәктәпкәчә мәгариф системасы эшчәнлеген ачыклаучы норматив -хокукый актлар нигезләмәләренә көйләнгән.

Федераль җирлегендә:

- 29.12.2012елдан № 273-ФЗ « Россия Федерациясенең белем бирү турында» Федераль законы;
- Мәктәпкәчә мәгарифнең Федераль дәүләт белем стандарты (Россия Федерациясе Мәгариф һәм фән министрлыгының 2013елның 17 октябрендә 1155 нче номерлы боерык нигезендә расланган);
- СанПиН 2.4.1.3049-13 « Мәктәпкәчә мәгариф оешмаларының эш шартларын, режимын оештыру буенча санитар-эпидемиологик таләпләр" раслау турында Россия Федерациясе баш дәүләт табибы 2013 ел 15 май 26 нчы номырлы боерыгы;
- "Мәктәпкәчә мәгарифнең белем бирү эшчәнлеген төп гомуми белем бирү программалары нигезендә оештыру һәм тормышка ашыру" (Россия Федерациясе Мәгариф һәм фән министрлыгының 2013 ел 30 август 1014 нче номерлы боергы);

Төбәк җирлегендә: - Татарстан Республикасының 2013ел 22 июль 68-ЗРТ номерлы «Белем бирү турында» Законы;- Татарстан Республикасының "Татарстан Республикасында Татарстан Республикасының дәүләт телләре һәм башка телләр турында" Законы;

Мәктәпкәчә белем учреждениесе җирлегендә:

- МАДОУ Уставы;
- МАДОУнең төп белем бирү программасы турында нигезләмәсе;

Эш программасы өч бүлектән (максатчанлык, эчтәлекле, оештыру) тора, белем бирү өлкәләре буенча куелган бурычларны күздә тота.

Аңлатма язуы.

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары нигезендә кабул ителгән 2010 – 2015 елларда мәгарифне үстерү стратегиясендә (30.12.2010, №1174) – мәктәпкәчә тәрбия һәм белем бирү учреждениеләре өчен рус һәм башка милләт балаларын татарча сөйләшергә өйрәтү программасы, укыту-методик комплектлары (УМК) төзелде.

Программа 4 яшьтән 7 яшькә кадәр булган рус телле балаларның татарча аралашырга өйрәтү эшчәнлекләрен, "Минем өем" (4-5 яшь), "Уйный – уйный үсәбез" (5-6 яшь), "Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар" (6 - 7 яшь) проектларын үз эченә ала. Программа мәктәпкәчә яшьтәге баланың үсеш закончалыкларына, шәхси һәм эшлекле якын килү турындагы фундаменталь тикшеренүләргә, тел өйрәтү процессында методик стандарт итеп кабул ителгән коммуникатив технология принципларына, сөйләм барлыкка килү концепциясенә (Л. С.

Выготский, В. В. Давыдов, Е. И. Пассов, П. Я. Гальперин), гамәли эшкәртмәләр һәм методик киңәшләргә, мәктәпкәчә мәгариф системасы эшчәнлеген ачыклаучы норматив хокукый актлар, нигезләмәләренә көйләнгән.

Балаларны татар телендә сөйләшергә һәм аралашырга өйрәтү билгеле бер күләмдәге сүз байлыгы булдырудан башлана. Аралашуга чыгу өчен нәтиҗәле чаралар булып аудиоязмалар, эш дәфтәрләре, анимацион сюжетлар, интерактив уеннар тора.

Яңа материал тизрәк истә калсын өчен сүз кат-кат әйттерелә, аңлашылмаган очракта, аның русча тәрҗемәсе бирелә; төрле эш формаларында (пышылдап, күмәкләп, төркемнәргә бүленеп, хәрәкәтләнеп әйтеп) өйрәтелә; уеннар кулланып ("Ватык телефон", "Кайтаваз"...) ныгытыла; хәтердә калдыру максатыннан төрле уеннар оештырыла: "Исемен әйтсәң бирәм", "Мин күрсәтәм, син әйт", "Сорап ал", "Серле кәрзин". Өйрәнгән лексиканы сөйләмдә кулланганда "Бу кем?", "Кем юк?", "Кәрзиндә нәрсә бар?", "Нәрсә юк?", "Серле янчык", "Әйе-юк", "Дөресен әйт" дидактик уеннары уйнала.

Аралаша белү күнекмәләре булдырганда "Әйдәгез танышабыз", "Кунакны сыйла", "Кибеттә", "Кафеда", "Телефоннан сөйләшү"уен ситуацияләре оештырыла.

I НЧЕ БҮЛЕК. Максат

Программаның максаты һәм бурычлар:

Максат: Информацион – коммуникатив технологияләр, уен – ситуацияләр, күргәзмәлелек кулланып, тел өйрәтү, аралашу теләге тудыру.

Бурычлар: 1. Балаларның көнкүрешкә, табигатькә, җәмгыятькә кагылышлы сүзләр исәбенә сөйләмнәрен баету, сүз һәм сүзтезмәләрне төрле ситуацияләрдә кулланышка кертү.

2. Мөстәкыйль фикер йөртергә, җавап бирергә күнектерү, балада үзенең сөйләме белән кызыксыну һәм сизгерлек уяту.

3. Диалогик һәм монологик сөйләмне, хәтер, зиһен сәләтләрен үстерү.

4. Сөйләм әдәбе (сорау, гозер, мөрәҗәгать итү, рәхмәт белдерү, исәнләшү, саубуллашу) кагыйдәләрен, бер – береңне тыңлау, ишетү сыйфатлары, әдәпле итеп кара-каршы сөйләшә белү күнекмәләрен тәрбияләү.

Программа принциплары.

Коммуникативлылык принцибы – балаларны татар телен аралашу чарасы буларак куллануга әзерләүгә корылган. Телне фән буларак түгел, ә аралашу чарасы буларак өйрәтү;

Тел өйрәтү, тәрбия һәм үстерү бурычларының бер-берсе белән тыгыз бәйләнештә тормышка ашыру принцибы;

Дәвамчанлык принцибы – балалар бакчасы һәм башлангыч мәктәптә эзлеклелекне күздә тоту;

Белем бирү эшчәнлегенең мотивлашкан булу принцибы - бала материалны үзе өчен кызык булганда, үзенең шәхси ихтыяҗларына туры килгәндә генә кабул итә һәм фикерли башлый. Телне өйрәтү процессында әкияти сюжетлар карау, кызыклы таныш геройлар (Акбай, Мияу) белән очрашу, уен элементларын куллану – тел материалын өйрәнүнең мотивлашкан булуын тәэмин итә. Телне аралашу, уен ситуацияләренә бәйләп өйрәнгәндә, балалар тел өйрәнүнең практик әһәмиятен тоялар, эмоциональ күтәренкелек туа һәм алар тел материалын бик теләп үзләштерәләр.

Индивидуальләштерү принцибы - тел өйрәткәндә социаль шәхес сыйфатларын үстерүне күздә тоту. Балаларның яшь үзәнчәлекләрен исәпкә алу.

Күрсәтмәлелек принцибы – тел өйрәтүне көндәлек тормыштагы һәр төрле эшчәнлеккә бәйле рәвештә, аларның тирә-юньне танып белүенең төп чарасы булып торган уен аша үткәрү.
Интеграция принцибы – һәр сөйләм төренең үз үзәнчәлеген исәпкә алу, тәрбияче сөйләмен техник чаралар ярдәмендә (аудио, видеоязмада) тыңлау (аудирование), тел үзәнчәлекләрен төрле күнегүләрдә бирү, балаларның диалогик сөйләмен үстерү.

Балаларның яшь үзенчәлекләре

Уртанчылар төркеме (4-5 яшь)

Бу яшьтә баланың өлкәннәр һәм яшьтәшләре белән аралашуда мөстәкыйльлеге үсеш ала. Балалар өлкәннәр белән практик эшләрдә (йомыш үтәү, күмәк уеннар) аралашуны дәвам итү өстенә интеллектуаль аралашуга да омтылалар. Бу күпсанлы сораулар (Нигә?, Ни өчен?, Нәрсә өчен?) бирүдә һәм өлкәннәрдән яңа информация алырга теләүдә күренә. Балаларның сүзлегендә теләктәшлек, кеше хәленә керә белү, кызгану сүзләре барлыкка килә. Яшьтәшләрен үзләренә җәлеп итү өчен балалар аралашуның ситуациясенә карап, интонация, ритм, сүз тизлеген җайлыйлар. Өлкәннәр белән аралашу вакытында сөйләм этикеты кагыйдәләрен үтәп, исәнләшү, саубуллашу, рәхмәт әйтү, гафу үтенү, юату, кызгану, кеше хәленә керә белү сүзләрен кулланалар. Бу яшьтә баланың сөйләме бәйләнешле һәм эзлекле була.

Зурлар төркеме (5-6 яшь)

Алтынчы яшьтә баланың сөйләм үсешендә мөхим үзгәрешләр барлыкка килә.
Авазларны дөрес әйтү бу яшьтә норма булып тора. Балаларда (чит телгә), татар теленә карата кызыксынулары арта, шул телдә сөйләшергә, җырларга, аудио – видеоязмалар тыңларга, телевизион тапшырулар карарга теләкләре үсә. Балалар сөйләмдә гомумиләштерүче, күпмәгънәле сүзләр, антонимнар, синонимнар куллана башлыйлар. Аларның сүзлеге профессияне, социаль учреждениеләрне аңлатучы сүзләр, фигыльләр, сыйфатлар хисабына баетыла. Балалар сөйләм әдәбе кагыйдәләрен өйрәнеп, мөстәкыйль рәвештә уенлы һәм эшлекле диалоглар төзергә, туры һәм кыек сөйләмне кулланырга өйрәнәләр, тасвирлау һәм хикәяләү монологында геройның хәлен, кәефен, эпитетлар һәм чагыштырулар кулланып, бирергә сәләтле. Балалар үзара кара – каршы сөйләшергә, үзләренә юнәлгән сөйләмне аңларга һәм шулай ук тиешле репликаны кулланып җавап бирергә сәләтлеләр. Бу яшьтәге балалар уен ситуацияләре, проблемалы – эзләнүле уен ситуацилярен барлыкка китереп, күрсәтмә әсбаплар, мәгълүмати – аралашу технологияләрен кулланып аралашырга өйрәнәлә

“Мәктәпкә әзерлек төркеме” (6-7 яшь)

Мәктәпкә әзерлек тәркемендә бала өйдә дә гаилә әгъзалары белән татар телендә сөйләшергә тырыша.УМК рамкаларына кергән 167 сүзне белә,дөрес әйтә.Татар телен өйрәнүгә тырышлык куя,диалог төзүдә катнаша,үзе турында татар телендә сөйли(исеме,ничә яшь,кайда яши,гиалә).Сюжетны рәсем буенча өч-сигез җөмлә төзи.Бала консурсларда катнаша,шигырьләр,җырлар яттан сөйли.

Программа үзләштерүдә көтелгән нәтиҗәләр

Уртанчылар төркеме (4-5 яшь)

“Минем өем” проекты

Белем бирү эшчәнлегенең бурычлары

1.Тирә- юнь күзаллавын киңәйтә барып, иң якын кешеләре, уенчыклар, ашамлыклар хисабына сүз байлыгын арттыру.
2.Өлкәннәр кушкан катлаулы булмаган биремнәрне аңлап, үти белүләренә ирешү.

3.Тәрбияче әйткән сүзләрне, кыска фразаларны кабатлап әйтә белүләренә ирешү.

4.Үз исемен дөрес әйтә, исәнләшә, саубуллаша, рәхмәт әйтә белү күнекмәләрен үстерү.

5.Куелган сорауларны аңлап, сөйләмдә 2-3 сүз белән җавап кайтару күнекмәләрен үстерү.

Белем бирү эшчәнлегенең эчтәлеге

Лексик минимум – якынча 62 сүз.

“Минем өем” проекты темалары (“Гаилә”,“Ашамлыклар”,“Уенчыклар”,“Саннар”) буенча бирелгән лексиканы төрле ситуацияләрдә ишетеп аңлап куллана белергә өйрәтү, сөйләм күнекмәләрен булдыру.

Аларның тирә-юнь күзаллавын киңәйтә бару, югарыда күрсәтелгән темага караган сүзләр хисабына балаларның сүз байлыгын арттыру өстендә эшләү, аларда татар телендә сөйләшә башлау теләге уяту.

Актив үзләштерүләренә ирешү өчен әйбер исемнәренең мәгънәсен аңлату һәм аларны дөрес әйтү күнегүләре эшләү. Иң якын кешеләр (*әти, әни, бабай, әби, малай, кыз)*, яраткан уенчыклар (*туп, машина, курчак, эт, песи куян, аю),* ашамлыклар *(алма, ипи, сөт, чәй)* һәм саннар *(бер, ике, өч, дүрт, биш)* хисабына сүзлекне баету һәм активлаштыру. Өйрәнгән сүзләрне аерым, күмәк, тәрбияче ярдәмендә кабатлый белү күнекмәләрен булдыру. *Алма бир. Мә, алма*.

Бу кем? Бу нәрсә? сорауларын аңлап җавап бирергә өйрәтү.

-*Бу кем? – Бу әти.*

-*Бу нәрсә? – Бу туп.*

Нинди? соравын аңларга, дөрес җавап бирергә өйрәтү.

-*Туп нинди? – Кечкенә.*

-*Машина нинди? – Матур.*Әйбернең билгесен ачыклау максаты белән куела торган сорауларны аңларга һәм сөйләмдә җавап кайтарырга өйрәтү. (Зур, матур, кечкенә, чиста, әйбәт, пычрак, тәмле).

-*Бу нәрсә? – Бу туп.*

-*Туп нинди? – Туп пычрак (зур, матур, кечкенә, чиста, әйбәт).*

Тәрбияче әйткән сүзләрне, кыска фразаларны балаларның кабатлап әйтә белүләренә ирешү өстендә эшләү. Аларның өлкәннәр кушкан катлаулы булмаган боерыкларны аңлап, үти белүләренә ирешү *(мә, бир, утыр, аша, эч, уйна, ю, ал).*

-*Мә, куян. – Бир куян.*

Тәрбияче әйткән билге буенча предметны табу, күрсәтә белергә өйрәтү.

Зур машина ал. Тәмле алма бир.

Үз исемен дөрес әйтә, исәнләшә, саубуллаша белергә өйрәтү, сүзләрне дөрес, урынлы куллану.

Исәнме. – Исәнмесез. Сау бул. – Сау булыгыз. Мин кыз. - *Мин Оля. Мин малай* - *Мин Коля.*

Таныш предметларның исемнәрен ныгыту, куелган сорауга раслаучы, инкарь итүче сүзләрне *(әйе, юк)* дөрес кулланырга өйрәтү

Син Коля? – Әйе.

Син кыз? – Юк, мин малай.

Мин, син алмашлыкларын аңларга һәм урынлы кулланырга өйрәтү.

Син кем? – Мин Коля.
Кечкенә күләмле шигырьләр, җырлар өйрәтү.

Белем бирү эшчәнлегенең нәтиҗәләре

Ирешелгән нәтиҗәләр:

Өлкәннәр кушкан катлаулы булмаган биремнәрне аңлап, үти белә.
Тәрбияче әйткән сүзләрне, кыска фразаларны кабатлап әйтә белә.
Үз исемен дөрес әйтә, исәнләшә, саубуллаша, рәхмәт әйтә белә.
Куелган сорауларны аңлап, сөйләмдә 2-3 сүз белән җавап кайтара белә.
Бер-берсе һәм өлкәннәр белән 62 сүз кулланып татар телендә аралаша.
Бирелгән лексиканы төрле ситуацияләрдә ишетеп аңлап куллана белә, сөйләм күнекмәләре бар.
Татар телендә сөйләшү теләге бар.
Әйбер исемнәренең мәгънәсен аңлый һәм аларны дөрес әйтә белә.
Гаилә, уенчыклар, ашамлыклар һәм саннар хисабына сүз байлыгы бар.
Өйрәнгән сүзләрне аерым, күмәк, тәрбияче ярдәмендә кабатлый белә.
Бу кем? Бу нәрсә? сорауларын аңлап, җавап бирә.
Әйбернең билгесен ачыклау максаты белән куела торган сорауны аңлый һәм сөйләмдә җавап кайтара белә.
Тәрбияче әйткән сүзләрне, кыска фразаларны кабатлап әйтә. Өлкәннәр кушкан катлаулы булмаган биремнәрне аңлап үти.
Тәрбияче әйткән билге буенча предметны таба, күрсәтә белә.
Үз исемен дөрес әйтә, исәнләшә, саубуллаша белә, сүзләрне дөрес, урынлы куллана.
Куелган сорауга раслаучы, инкарь итүче сүзләрне дөрес кулланана белә.
Мин, син алмашлыкларын аңлый һәм урынлы куллана.
Кечкенә күләмле шигырьләр, җырлар белә.

Тәрбияче һәм ата- аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтиҗәләр:

Сүз байлыгы аз.
Бирелгән лексиканы ишетеп аңлый, куллана белми.
Сорауларны аңлый, җавап бирә алмый.
Мин, син алмашлыкларын урынлы куллана белми.

Зурлар төркеме (5-6 яшь) “Уйный – уйный үсәбез” проекты

Белем бирү эшчәнлегенең бурычлары

1. Тирә- юнь күзаллавын киңәйтә барып, яшелчәләр, савыт-сабалар, киемнәр, өй җиһазлары, ашамлыклар темасына кергән сүзләр хисабына сүз байлыгын арттыру.
2. Гади сорауларны аңлап җавап бирү, мөрәҗәгать итә белүләренә ирешү.
3. Үзара һәм зурлар белән көндәлек тормышта татарча аралашуга чыгуларына ирешү.

4.Сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә камилләштерү.
5.Боерык фигыльләрне сөйләмдә аңлап дөрес куллана белү күнекмәләрен үстерү.

Белем бирү эшчәнлегенең эчтәлеге

Лексик минимум – якынча 45 сүз.
“Уйный-уйный үсәбез” проекты темалары (“Гаилә”, “Ашамлыклар”, “Уенчыклар”, “Саннар” **, “**Яшелчәләр”, “Савыт-саба”, “Киемнәр”, “Шәхси гигиена”, “Өй җиһазлары”, “Бәйрәмнәр”) буенча бирелгән лексиканы төрле эшчәнлектә (уен, аралашу, музыка, хезмәт, хәрәкәт) ишетеп аңлап куллана белергә өйрәтү, сөйләм күнекмәләрен булдыру.
Яңа сүзләр хисабына баланың сөйләмен баету, тулыландыру. (*Кишер, суган, бәрәңге, кыяр, кәбестә, аш, ботка, кашык, тәлинкә,чынаяк, күлмәк, чалбар, бит, кул, өстәл урындык, караватт, баллы, ничә, нинди, алты, җиде, сигез, тугыз, ун, кызыл, сары, яшел, зәңгәр, нәрсә кирәк, юа, ки, сал, йокла, хәерле көн, яратам, бар).*
Санау күнекмәләрен ныгыту, сөйләмдә камилләштерү.
Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? соравын аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрес җавап бирә белергә өйрәтү.
Раслаучы һәм инкарь итүче сүзләрне ныгыту, урынлы куллану. *(Әйе, юк)*
Исем + сыйфат конструкциясен сөйләмдә активлаштыру.
- *Бу кызыл тәлинкә.*
“Минем өем” проекты буенча өйрәнелгән боерык фигыльләрне ныгыту *(аша, эч, утыр, ю, уйна, йокла)*, яңа боерык фигыльләрне *(ки, сал)* сөйләмдә аңлап дөрес куллана белергә өйрәтү, активлаштыру.
Алган белемнәрен, сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә камилләштерү.

Белем бирү эшчәнлегенең нәтиҗәләре

Ирешелгән нәтиҗәләр:
Гади сорауларны аңлап җавап бирү, мөрәҗәгать итә белә.
Үзара һәм зурлар белән көндәлек тормышта107 сүз кулланып татар телендә аралаша.
Сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә
куллана.
Боерык фигыльләрне сөйләмдә аңлап, дөрес куллана.
“Уйный-уйный үсәбез” проекты темалары (“Гаилә”, “Ашамлыклар”, “Уенчыклар”, “Саннар” **, “**Яшелчәләр”, “Савыт-саба”, “Киемнәр”, “Шәхси гигиена”, “Өй җиһазлары”, “Бәйрәмнәр”) буенча бирелгән лексиканы төрле эшчәнлектә (уен, аралашу, музыка, хезмәт, хәрәкәт) ишетеп аңлап куллана белә, сөйләм күнекмәләре бар.
Яңа сүзләр хисабына сүз байлыгы бар.
Санау күнекмәләре бар, сөйләмдә куллана белә.
Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? соравын аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрес җавап бирә.
Раслаучы һәм инкарь итүче сүзләрне аңлый, урынлы куллана.
Исем + сыйфат конструкциясен сөйләмдә дөрес куллана.

Боерык фигыльләрне сөйләмдә аңлап дөрес куллана белә.
Алган белемнәрен, сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә куллана белә.

Тәрбияче һәм ата- аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтиҗәләр:

Сүз байлыгы аз.
Бирелгән лексиканы ишетеп аңлый, куллана белми.
Сорауларны аңлый, мөстәкыйль рәвештә сорау куя белми.
Сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә куллана алмый.

Мәктәпкә әзерлек төркеме (6-7 яшь)

“Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар”проекты

Белем бирү эшчәнлегенең бурычлары

1. Ашамлыклар, кыргый хайваннар, кошлар, мәктәп темасына кергән сүзләр хисабына баланың сөйләмен баету, тулыландыру.
2. Сөйләмне аралашу чарасы буларак камилләштерү, файдалана белү күнекмәләренә өйрәтү.
3. Диалогик һәм монологик сөйләмне үстерү.
4. Мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрес җавап бирә белергә күнектерү.

Белем бирү эшчәнлегенең эчтәлеге

Лексик минимум – якынча 60 сүз.

“Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар” проекты темалары (“Гаилә”, “Ашамлыклар”, “Уенчыклар”, “Саннар” **, “**Яшелчәләр”, “Савыт-саба”, “Киемнәр”, “Шәхси гигиена”, “Өй җиһазлары”, “Бәйрәмнәр”, “Танышу”, “Тату гаилә”, “Дусларны сыйлыйбыз”, “Кунак килде”, “Кафега барабыз”, “Күңелле уеннар”, “Без циркта”, “Безнең дуслар”, “Чана шуабыз”, “Без биибез”, “Күңелле сәяхәт”, “Мәктәп”, “Без әкият ятабыз”) буенча бирелгән лексиканы төрле эшчәнлектә (танып – белү, уен, аралашу, музыка, хезмәт, хәрәкәт) ишетеп аңлап куллана белергә өйрәтү, сөйләм күнекмәләрен булдыру.

Яңа сүзләр хисабына баланың сөйләмен баету, тулыландыру: *син кем, хәерле көн, тычкан, бу кем, бу нәрсә, нишли, йоклый, утыра, ашый, эчә, нишлисең, ашыйм, эчәм, уйный, уйныйм, утырам, барам, кая барасың, син нишлисең, сикер-сикерәм, сикерә, йөгерә, төлке, йөгер-йөгерәм, чәк-чәк, өчпочмак, яшь, бүре, керпе, тавык, әтәч, үрдәк, чана, шуа, шуам, бие, бии, биим, ак, кара, җырла-җырлыйм, зур рәхмәт, китап укый, рәсем ясыйм, укыйм, дәфтәр.*

Бу кем? Бу нәрсә? Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Нишли? Син нишлисең? Кая барасың? соравын аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрес җавап бирә белергә өйрәтү.

Алган белемнәрен, сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә камилләштерү. Монологик сөйләмне үстерү.

Белем бирү эшчәнлеге нәтиҗәләре

Ирешелгән нәтиҗәләр:

Сөйләмне аралашу чарасы буларак файдалана белә.
Диалогик һәм монологик сөйләм күнекмәләре бар.
Мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрес җавап бирә белә.
Бер-берсе һәм өлкәннәр белән 167 сүз кулланып татар телендә актив аралаша.
“Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар” проекты темалары (“Гаилә”, “Ашамлыклар”, “Уенчыклар”, “Саннар” , “Яшелчәләр”, “Савыт-саба”, “Киемнәр”, “Шәхси гигиена”, “Өй җиһазлары”, “Бәйрәмнәр”, “Танышу”, “Тату гаилә”, “Дусларны сыйлыйбыз”, “Кунак килде”, “Кафега барабыз”, “Күңелле уеннар”, “Без циркта”, “Безнең дуслар”, “Чана шуабыз”, “Без биибез”, “Күңелле сәяхәт”, “Мәктәп”, “Без әкият яратабыз”) буенча бирелгән лексиканы төрле эшчәнлектә (танып – белү, уен, аралашу, музыка, хезмәт, хәрәкәт) ишетеп аңлап куллана белә, сөйләм күнекмәләрен бар.
Яңа сүзләр хисабына сүз байлыгы бар.
Бу кем? Бу нәрсә? Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Нишли? Син нишлисең? Кая барасың? соравын аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрес җавап бирә белә.
Фигыльләрне урынлы куллана.
Җырлар, шигырьләр белә.
Тәрбияче һәм ата- аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтиҗәләр:
Яңа сүзләр хисабына сүз байлыгы аз.
Бирелгән лексиканы диалогик һәм монологик сөйләмдә куллана алмый.
“Бу кем?”, “Бу нәрсә?”, “Нәрсә кирәк?”, “Нинди?”, “Ничә?”, “Нишли?”, “Син нишлисең?” “Кая барасың?” сорауларын мөстәкыйль рәвештә куя белми. Фигыльләрне урынлы куллана белми.

II НЧЕ БҮЛЕК. Эчтәлек
УРТАНЧЫЛАР ТӨРКЕМЕ «МИНЕМ ӨЕМ» ПРОЕКТЫ БУЕНЧА ТЕМАТИК ПЛАН
Тематик план.

Вакыты	Эшчәнлек №	Тема	Сәгать саны	Методик кулланма
Сентябрь	1.	Танышу	1	
	2.	Танышу	1	
	3.	Кабинеттагы уенчыклар белән таныштыру	1	
	4.	Уеннар уйнау	1	
	5.	“Танышу, минем гаиләм”	1	
	6.	“Малай, кыз”	1	
	7.	Минем гаиләм	1	

	8.	“Минем туганнарым”	1	
Октябрь	9.	“Әйдәгез, танышыйк”	1	
	10.	“Әйдәгез, танышыйк”	1	
	11.	Әйдәгез, танышыйк	1	
	12.	“Тату гаилә”	1	
	13.	“Минем дуслар”	1	
	14.	“Минем дуслар”	1	
	15.	Анимацион күренеш карау “Әйдәгез танышыйк”	1	
	16.	“Әйе - юк”	1	
	17.	Әйе, юк	1	
	18.	Анимацион күренеш карау “Качышлы уйныйбыз”	1	
Ноябрь	19.	Кунак килгән	1	
	20.	“Әйдәгез уйныйбыз”	1	
	21.	“Безнең кунаклар”	1	
	22.	Безнең кунаклар	1	
	23.	Анимацион күренеш карау Шалкан әкияте	1	
	24.	Әби, бабай, әти, әни, кыз, малай, кил монда.	1	
Декабрь	25.	“Әби күчтәнәче”	1	
	26.	“Бабай күчтәнәче”	1	
	27.	“Сөт, чәй”	1	
	28.	“Дустыңны сыйла”	1	
	29.	“Рәхмәт әйт”	1	
	30.	“Песине сыйла”	1	
	31.	“Кунак сыйлау”	1	
	32.	“Кунакны ашат”	1	
	33.	“Чәй табынында”	1	
	34.	“Уенчыклар”	1	
	35.	Анимацион күренеш Азат кунак чакыра	1	
Январь	36.	“Зур – кечкенә”	1	
	37.	“Курчак кунакка килгән”	1	
	38.	“Уенчыклар кибете”	1	
	39.	“Яна уенчыклар”	1	

	40.	“Без уйныйбыз”	1	
	41.	“Без уйнарга яратабыз”	1	
Февраль	42.	“Мияуга бүләк”	1	
	43.	”Уенчыклар кибете”	1	
	44.	“Бүләкләр”	1	
	45.	“Әйдә уйныйк”	1	
	46.	“Уйна”	1	
	47.	“Күңелле уеннар”	1	
	48.	“Уенчыклар юабыз”	1	
	49.	“Ю”	1	
Март	50.	“Саннар”	1	
	51.	“Саннар”	1	
	52.	“Уйныйбыз да, саныйбыз да”	1	
	53.	“Уенчыклар”	1	
	54.	“Ничә уенчык?”	1	
	55.	“Уйный-уйный саныйбыз”	1	
	56.	“Бергәләп уйныйбыз”	1	
	57.	“Бергәләп уйныйбыз”	1	
Апрель	58.	“Кунак чакырабыз”	1	
	59.	“Күңелле ял итәбез”	1	
	60.	“Без татарча сөйләшәбез”	1	
	61.	“Без татарча сөйләшәбез”	1	
	62.	“Бу өйдә кем яши?”	1	
	63.	“Уенчыклар илендә”	1	
	64.	“Ягымлы сүзләр”	1	
	65.	“Боерыкны аңлау”	1	
Май	66.	“Без театр уйныйбыз”	1	
	67.	Кызыклы уеннар”	1	
	68.	“Минем дуслар”	1	
	69.	“Сыйланабыз”	1	
	70.	“Бездә Сабантуй”	1	
	71.	“Хуш киләсең, Сабантуй!”	1	
			71	

Зурлар төркеме (5-6 яшь)
“Уйный – уйный үсәбез” проекты буенча тематик план

Вакыты	Эшчәнлек №	Тема	Сәгать саны	Методик кулланма
Сентябрь	1.	«Минем өем»	1	
	2.	“Кем юк?”	1	
	3.	“Минем гаиләм”	1	
	4.	«Шалкан әкияте»	1	
	5.	«Кишер үстерәбез»	1	
	6.	“Кишер басуы”	1	
	7.	“Сыйлыйбыз”	1	
	8.	«Баллы кишер»	1	
	9.	«Куян күчтәнәче»	1	
	10.	«Бар матур бакча»	1	
	11.	«Бар матур бакча»	1	
	12.	«Серле кәрзин»	1	
Октябрь	13.	«Серле янчык»	1	
	14.	«Серле кәрзин»	1	
	15.	«Яшелчәләр кибете»	1	
	16.	“Санарга өйрәнәбез”	1	
	17.	“Акбай кунакта” – “Акбай в гостях”	1	
	18.	«Уйный-уйный эшлибез»	1	
	19.	«Без хезмәт яратабыз»	1	
	20.	«Без хезмәт яратабыз»	1	
	21.	Мультфильм “Акбарс”	1	
	22.	«Төсле туплар»	1	
	23.	«Төсләр дөньясы»	1	
	24.	«Юл мажаралары»	1	
Ноябрь	25.	«Төсләр дөньясы»	1	
	26.	“Уйнарга яратабыз”	1	
	27.	«Яшелчә салаты»	1	
	28.	«Яшелчә ю!»	1	
	29.	«Яшелчәләр юабыз!»	1	

	30.	«Кем эшләми, шул ашамый»	1	
	31.	«Яшелчәләр кибете»	1	
	32.	“Яшелчәләр алабыз, кәрзиннәргә салабыз”	1	
	33.	«Уйныйбыз да, җырлыйбыз да»	1	
	34.	“Кемгә нәрсә кирәк?”	1	
	35.	«Уңыш бәйрәме»	1	
	36.	«Ашамлыклар»	1	
Декабрь	37.	«Ашханә»	1	
	38.	«Ашханә»	1	
	39.	«Аш бүлмәсе»	1	
	40.	«Кибеттә»	1	
	41.	«Аю кунакка килгән»	1	
	42.	«Кунак килгән»	1	
	43.	“Күчтәнәч”	1	
	44.	«Кем нәрсә ярата?»	1	
	45.	Өстәл театры «Кем нәрсә ярата?»	1	
	46.	Уйный-уйный өйрәнәбез"	1	
	47.	«Кыш бабай, кил безгә»	1	
Январь	48.	«Туган көн»	1	
	49.	«Курчак Алиягә булыш!»	1	
	50.	Чәй табыны	1	
	51.	«Чәй табыны әзерлибез»	1	
	52.	«Савыт-саба»	1	
	53.	“Савыт-саба кибетендә” (Кабатлау)	1	
	54.	«Төсле чынаяклар»	1	
	55.	«Чисталыкта матурлык»	1	
	56.	“Куян кызы”	1	
Февраль	57.	«Туган көнгә яңа киемнәр»	1	
	58.	«Киемнәр кибете»	1	
	59.	Киемнәр кибетендә”	1	
	60.	«Курчакны киендер»	1	
	61.	«Без киенәбез»	1	
	62.	“Ни өчен киемнәр югалган”	1	
	63.	«Киенергә ярдәм ит»	1	
	64.	«Курчакларга булышабыз»	1	

	65.	“Маша һәм өч аю”	1	
	66.	«Алия йокларга җыена»	1	
	67.	«Кибеттә»	1	
	68.	“Шаян уенчыклар”.	1	
Март	69.	«Хәерле көн»	1	
	70.	«Ягымлы сүзләр»	1	
	71.	“Өч кыз”	1	
	72.	«Курчак белән уйныйбыз»	1	
	73.	«Уенчыклар»	1	
	74.	“Бар, юк”	1	
	75.	Өстәл театры «Өч аю»	1	
	76.	«Маша һәм өч аю»	1	
	77.	“Алтын ай” кибете	1	
	78.	«Кибеттә»	1	
	79.	«Киемнәр»	1	
	80.	“Туган көн”	1	
Апрель	81.	«Уйнарга яратабыз»	1	
	82.	«Уенчыклар иленә сәяхәт»	1	
	83.	“Кем нәрсә ярата?”.	1	
	84.	«Уйный-уйный үсәбез»	1	
	85.	«Курчакның туган көне»	1	
	86.	Г. Тукай әсәрләреннән төзелгән мультфильмнардан өзекләр карау.	1	
	87.	«Нәрсә бар?»	1	
	88.	«Син нәрсә яратасың?»	1	
	89.	Г.Тукай“Бала белән күбәләк”	1	
	90.	«Бар, юк»	1	
	91.	«Кем нәрсә ярата?»	1	
	92.	“Чисталыкта - матурлык”.	1	
Май	93.	«Без театр уйныйбыз»	1	
	94.	“Өй җиһазлары кибете”	1	
	95.	“Чебурашка”	1	
	96.	«Күңелле Сабантуй уеннары»	1	
	97.	«Биибез дә, җырлыйбыз да»	1	
	98.	“Арыслан баласы һәм ташбака ничек җыр җырлаган”	1	
	99.	«Сабантуй бәйрәме»	1	

	100.	«Бездә Сабантуй»	1	
	101.	Сабан туена әзерлек	1	
			101	

Мәктәпкә әзерлек төркеме (6-7 яшь)
“Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар” ” проекты буенча тематик план

Вакыты	Эшчәнлек №	Тема	Сәгать саны	Методик кулланма
Сентябрь	1.	“Әйдәгез танышабыз”	1	
	2.	“Син кем?”	1	
	3.	“Әйдәгез танышабыз”.	1	
	4.	“Хәерле көн”.	1	
	5.	“Ягымлы сүзләр”.	1	
	6.	“Мияу адашкан”	1	
	7.	“Син кем?”	1	
	8.	«Шалкан» әкиятен сәхнәләштерү.	1	
	9.	“Син кем?”	1	
	10.	Бу нәрсә?	1	
	11.	“Көз бүләкләре”	1	
	12.	“Аю баласы дөнья белән таныша”	1	
Октябрь	13.	“Кем нишли?”	1	
	14.	“Яшелчәләр нәрсә, нинди, ничә?	1	
	15.	“Бу нәрсә?”	1	
	16.	”Дусларны сыйлыйбыз”	1	
	17.	“Без кунак яратабыз. сыйлану”	1	
	18.	“Батыр Мияу белән Куркак Куян”	1	
	19.	“Нишлисең?”	1	
	20.	“Нишлисең?”	1	
	21.	”Дусларны сыйлыйбыз”	1	
	22.	” Әйдәгез, уйныйбыз”	1	
	23.	“Без кунак яратабыз”	1	
	24.	“Тату гаилә”	1	

Ноябрь	25.	“Кунак килде”	1	
	26.	“Дусларым белән сыйланабыз”	1	
	27.	“Юмарт аю”	1	
	28.	Дусларым белән сыйланабыз	1	
	29.	“Кафеда”	1	
	30.	“Әйдәгез уйныйбыз”	1	
	31.	“Кафега барабыз”	1	
	32.	“Без кафеда”	1	
	33.	“Кая барасың?”	1	
	34.	“Кафеда сыйланабыз»	1	
	35.	“Әниемнең туган көне”	1	
	36.	“Кафега барабыз”	1	
Декабрь	37.	“Бәйрәм”	1	
	38.	“Күңелле бәйрәм”	1	
	39.	“Бергәләп уйныйбыз”	1	
	40.	“Күңелле уеннар”	1	
	41.	“Уйныйбыз”	1	
	42.	“Бергәләп уйныйбыз”	1	
	43.	“Спорт бәйрәменә әзерләнәбез”	1	
	44.	“Спорт бәйрәмендә”	1	
	45.	“Спорт бәйрәме”	1	
	46.	“Бәйрәмгә барабыз”	1	
	47.	“Мин барам”	1	
	48.	“Көчлеләр, кыюлар, җитезләр”	1	
Январь	49.	“Казанда спорт бәйрәме”	1	
	50.	“Спорт бәйрәмендә”	1	
	51.	“Казанда спорт бәйрәме”	1	
	52.	“Уеннар эстафетасы”	1	
	53.	“Эстафетада катнашабыз”	1	
	54.	“Җәнлекләр спорт бәйрәмендә”	1	
	55.	Без циркта	1	
	56.	Без циркта	1	
	57.	«ЦИРК»	1	
Февраль	58.	“Безнең дуслар”	1	
	59.	“Үрдәк дусларын тапты”	1	

	60.	“Безнең дуслар”	1	
	61.	“Акбай чана шуа”	1	
	62.	«Чана шуам»	1	
	63.	““Циркта”	1	
	64.	«Әйдә бие!”	1	
	65.	“Без биибез”	1	
	66.	“Шаян кошлар”	1	
	67.	“Мияуның бүлмәсен бизибез”	1	
	68.	“Туган көнгә бүләк әзерлибез”	1	
	69.	“Урманда зур концерт”	1	
Март	70.	“Мияуның туган көне”	1	
	71.	“Туган көн табынында”	1	
	72.	“Акбай туган көнгә барырга әзерләнә”	1	
	73.	“Күңелле сәяхәт”	1	
	74.	“Күңелле сәяхәт”	1	
	75.	“Туган көн”	1	
	76.	“Күңелле сәяхәт”	1	
	77.	“Күңелле сәяхәт”	1	
	78.	“Урман китапханәсендә”	1	
	79.	“Мәктәптә”	1	
	80.	“Уку бүлмәсе”	1	
	81.	“Күңелле сәяхәт”	1	
	82.	Өстәл театры «Теремкәй»	1	
	83.	«Теремкәй» әкиятен сәхнәләштерү	1	
	84.	«Теремкәй»	1	
	85.	Өстәл театры «Кем нәрсә ярата?»	1	
	86.	«Кем нәрсә ярата?» әкиятен сәхнәләштерү	1	
Апрель	87.	“Белем иленә сәяхәт”	1	
	88.	“Белем иленә сәяхәт”	1	
	89.	“Белем иленә сәяхәт”	1	
	90.	«Могҗизалар кыры»	1	
	91.	«Могҗизалар кыры»	1	
	92.	«Без инде хәзер зурлар — мәктәпкә илтә юллар»	1	
	93.	«Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар»	1	
	94.	“Мәктәпкә барабыз”	1	

Май	95.	“Мәктәпкә барабыз”	1	
	96.	“Мәктәпкә барабыз”	1	
	97.	Сау бул, бакча! Исәнме, мәктәп”	1	
	98.	“Сау булыгыз, уенчыклар! Сау булыгыз, апалар!”	1	
	99.	“Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар”	1	
	100.	“Күңелле уеннар”	1	
	101.	“Уйныйбыз да уйныйбыз”	1	
	102.	“Без әкият яратабыз”	1	
			102	

Эш төрләре һәм формалары.

Программа бурычларын үтәүдә эш формаларының, практик гамәли алымнарның, чараларның әһәмияте зур. Төп эш төрләре булып түбәндәгеләр тора:

1. Предметлар белән эш: тасвирлау, уенчык белән диалог төзү, уен һәм әкиятләрдә катнашу.
2. Рәсемнәр белән эш: тасвирлау, үстерешле диалог.
3. Сюжетлы-рольле уеннар;
4. Әйлән-бәйлән, җырлы-биюле уеннар өйрәнү (аудиоязмага таянып).
5. Театральләштерү, сәхнәләштерү (бармак театры, битлекләр, костюмнар, театр күрсәтү (әти-әниләргә, башка төркем балаларына).
6. Хәрәкәтле уеннар: туп белән уеннар, “Командир” уены, әйлән-бәйлән уен, зарядка уеннары.
7. Иҗади һәм ситуатив уеннар: рольле уеннар, интервью, ситуатив күнегүләр.
8. Ситуатив, логик күнегүләрне ишетеп, аңлап эшләү.
9. Үстерелешле диалоглар (зурлар һәм яшьтәшләре белән үзара аралашу).
10. Аудиоязмалар тыңлау, кушылып әйтү, җырлау, кабатлау, ишеткән сүзне рәсемдә табып күрсәтү.
11. Анимацион сюжетлар, мультфильмнар карау.
12. Интерактив уеннар.

Инновацион эш

Яшәешне электрон технологияләре чолгап алган бу заманда балаларга белем бирү процессы да үзгәрешсез кала алмый. Берничә дистә телеканалдан мультфильмнар карауга, компьютер уеннарына күнегеп беткән балалар өчен, аларның кабул итү мөмкинлекләренә туры килгән яңа чаралар уйлап табу - заман таләбе.

Рус балаларына татар теле өйрәтүдә интерактив такта балаларга белем бирү өчен иң мөһим интерактив инструментларның берсе булып тора. Аның ярдәмендә эшчәнлекне кызыклы һәм мавыктыргыч итеп оештырырга мөмкин. Интерактив такта төрле мультимедия ресурсларда бирелгән мәгълүматларны файдаланырга, комментарийлар кулланырга, эшчәнлекне өстәмә мәгълүматлар белән баетырга мөмкинлек бирә. Уенчыклар, рәсемнәр кулланып яки ковролинда аңлатып булмаган материалны нәкъ менә интерактив такта ярдәмендә бирергә була. Мондый тактада булган һәрбер объектны күчереп йөртергә, тиз арада яңа рәсемнәр ясарга, аларга төсләр бирергә, үзгәртергә һәм бетерергә, белем бирүдә ике яклы диалогка ирешергә (интерактив такта- бала), интернеттагы ресурслардан файдаланырга мөмкин (видео материал карау).

Баланың күз алдында барган динамик үзгәрешләр: экрандагы хәрәкәт, төс, тавыш информация бирүне аңлаешлы һәм кызыклы , ә балаларны игътибарлы булырга мәҗбүр итә, шуңа күрә тема барлык балаларга да җиткерелә дип уйларга нигез бар.

Тәҗрибәләр күрсәткәнчә, интерактив такта куллану балаларның өйрәнә торган тема белән кызыксыну дәрәҗәсе артуына китерә һәм телне өйрәнү теләкләрен дә арттыра.

«Информацион- коммуникатив технологияләрне мәктәпкәчә яшьтәге балаларның танып-белү эшчәнлекләрен һәм телен үстерүдә куллану» программасын тормышка ашыру өчен бөтен мөмкинлекләр дә тудырылган.

Барлык педагоглар да Microsoft Power Point программаларында меток эшкәртмәләр ясау һәм компьютерны өйрәнү буенча курслар үттеләр. Санитар- гигиеник таләпләргә туры килгән махсус җиһазландырылган кабинет бар.

МӘКТӘПКӘЧӘ ЯШЬТӘГЕ БАЛАЛАРНЫҢ ТАТАР ТЕЛЕНДӘ СӨЙЛӘШӘ (АРАЛАША) БЕЛҮ КҮНЕКМӘЛӘРЕН ТИКШЕРҮ.

Тикшерү үткәрү буенча киңәшләр.

Балаларның татар телендә аңлау һәм сөйләшә (аралаша) белү күнекмәләрен уку елы башында (октябрь ае) һәм уку елы ахырында (апрель аенда) тикшерелә.Уртанчылар төркеме балалары белән тикшерү уку елы ахырында үткәрелә. Уку елы уртасында тематик тикшерү (декабрь, январь) үткәререгә мөмкин.

Тикшерүне һәр бала белән аерым, 1 – 2 бала катнашында, ә йомгаклау эшчәнлеге булганда барлык балалар белән бергә дә үткәрергә була. Тикшерү вакыты 10-15 минутан артмаска тиеш.

Биремнәр балаларның яшь үзенчәлекләрен исәпкә алып үткәрелә, уен-бирем рус телендә аңлатыла. Биремнәр мавыктыргыч һәм кызыклы булырга тиеш. Сораулар ачык, төгәл итеп, интонация белән бирелә.Тикшерүче балаларның җавабын тыңлаганда елмаеп, кирәк булса җавапны дөресләп, бала әйтә алмаганда булышырга тиеш.

Тикшерү барышында яңа материал бирелми. Тикшерүне эш дәфтәрләре, таратма, күрсәтмә рәсемнәр, интерактив тактада уеннар кулланып үткәрергә дә була.

Биремнәр, уеннар өчен кирәк булган күрсәтмәлелек алдан әзерләнеп куелган булырга тиеш. Тикшерүче һәр биремгә аерым балл куеп бара. Тикшерү ахырында баллар саны кушыла һәм 5 кә бүленә. Шулай итеп гомуми нәтиҗә ясала.

Уку елы ахырында уртанчылар, уку елы башында зурлар төркеме балаларының “Минем өем” проекты буенча татар телен үзләштерү дәрәҗәләрен билгеләү.

№	Баланың исеме, фамилиясе	**Биремнәр**					**Нәтиҗә**	
		1	**2**	**3**	**4**	**5**	**баллар**	**дәрәҗә**
		“Минем өем” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча дүрт – биш рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)	Ягымлы сүзләр куллану (“исәнме”, “сау бул”, “рәхмәт”)	Боерыкны аңлап үтәү һәм куллана белү (кил, утыр, сикер, ю, аша, эч)	Тирә - юньдәге предметларның сыйфатын, күләмен белдерә торган сүзләрне аңлап сөйләмдә куллану.	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сарап алу, тәкъдим итү, инкарь иү, раслау)		
1.	Коля							
2.	Оля							

Нәтиҗәләрне билгеләү	
Югары дәрәҗә 2,7 дән 3 кә кадәр	Бала сөйләмдә актив, сорауларга җавап бирә, яхшы аралаша.
Уртача дәрәҗә 2 дән 2,6 га кадәр	Сүз байлыгы бар, аралашуда бик үк актив түгел.
Уртачадан түбән дәрәҗә 1 дән 2 гә кадәр	Аңлый, русча җавап бирә.

Балаларның татар телендә аралаша белү дәрәҗәсен тикшергәндә кулланырга мөмкин булган биремнәр.

1. “**Минем өем” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану.**

1. ***Дидактик уен. "Бу кем?"****(Івариант)*

(Лексика: әти, әни, кыз, малай, әби, бабай)

Уен эчтәлеге: Өй рәсеме. Өй тирәсендә гаилә әгъзалары рәсемнәре (комплекттагы күрсәтмә рәсемнәр). Тәрбияче рәсемнәргә күрсәтеп сорый: Бу кем? ("Әни"...).

2. ***Дидиктик уен "Кем юк?"*** *(II вариант)*

(Лексика шул ук).Уен шул ук рәсемнәр кулланып үткәрелә. Тәрбияче бер рәсемне алып куя. Баладан сорый: "Кем юк?" ("Әби"...)

Уенны интерактив тактада да, бала белән бала арасында диалог формасында да үткәрергә була)

3. ***Дидактик уен "Кәрзиндә нәрсә бар?"***

(Лексика: ипи, алма, сөт, чәй)

Уен эчтәлеге:Мияу кәрзин белән ашамлыклар алып килгән. Мияу ашамлык муляжларынакүрсәтә, исемен сорый: "Бу нәрсә?" ("Алма"...)

4. ***Дидактик уен "Нәрсә юк?"***

Мияу бер ашамлык муляжын яшереп куя: "Нәрсәюк?". Бала нәрсә юклыгын әйтергә тиеш. ("Алма"...)Уенны рәсемнәр кулланып та үткәреп була.

5. ***Дидактик уен "Мин әйтәм, син күрсәт һәм әйт"***

(Лексика: әти, әни, кыз, малай, әби, бабай; куян, аю, туп, машина, курчак, эт, песи, ипи, алма, сөт, чәй).

Уен эчтәлеге: Балага уенчык яисә уенчык рәсемнәре бирелә. Бала, тәрбияче әйткәнуенчыкны яисә уенчык рәсемен табып күсәтергә һәм исемен кабатлап әйтергә тиеш.

6. ***Дидактик уен "Исемен әйтсәң бирәм"***

(Лексика: куян, аю, туп, машина, курчак, эт, песи)

Уен эчтәлеге: Тәрбияче өстәлендә уенчыклар яисә рәсемнәр. Тәрбияче балагауенчыкны(рәсемне) күрсәтә, сорый: "Бу нәрсә?"- "Алма"... ; "Бу кем?"- "Әти"...Бала уенчык исемен дөрес әйтсә аңа уенчыклар, яисә таратма рәсемнәр бирелә.

7. ***Дидактик уен "Серле янчык"***

(Лексика: куян, аю, туп, машина, курчак, эт, песи)

Уен эчтәлеге: Балага уенчыклар күрсәтелә, исемнәрен әйтеп янчыкка салына. Бала янчыктагыуенчыкны капшап исемен әйтә, алып күрсәтә.

8. ***Дидактик уен "Әйе-юк"***

Сүзнең дөрес үзләштерелүен тикшерү йөзеннән (аңлап яки аңламыйча әйтү) төрле вариантта сораулар бирелә: "Бу нәрсә?" - "Аю"...; "Бу аю?" -"Әйе, аю"...; "Бу куян?" - "Юк, песи"...

Югары балл (2.7-3) — сүз байлыгы җитәрлек, уенчык, әйберләрне үзлектән, аңлап дөрес күрсәтә, исемнәрен әйтә.

Уртача балл (2-2,6) - сүз байлыгы бар, кайбер сорауларга тәрбияче ярдәмендә җавап бирә.

Уртачадан түбән балл (1-2) - аңлый, русча җавап бирә.

2. Ягымлы сүзләр куллану ("исәнме", "сау бул", "рәхмәт").

Ситуатив күнегүләр:

а) Ситуатив күнегү "Куян аюга кунакка килә". Ул ишектән кергәндә аюга нәрсә әйтә? (Ничек исәнләшә?), "Исәнме аю".

б) Ситуатив күнегү "Куян аюда кунакта булды". Ишектән чыгып киткәндә куян аю белән ничек саубуллаша? (Нәрсә әйтә?) "Сау бул, аю".

в) Уен ситуациясе "Кунак сыйлау". Акбайда (Мияуда) кунакта.

Тәрбияче Акбай (Мияу) ролендә. Ул баланы, ашамлык, җиләк-җимеш (алма, груша, банан һ.б.) муляжлары белән "сыйлый". Тәрбияче баланың "рәхмәт" әйтә белүен билгели.

г) Уен ситуациясе "Дустыңны сыйла". Балаларны парлаштырып бер-берсен сыйларга тәкъдим итү. Рәхмәт әйтә белүләрен билгеләү.

д) Ситуатив күнегү "Акбайга ("Мияуга", "Курчакка", "Дустына") уенчык бүләк ит".

Югары балл (2,7-3) - бала ситуацияләрдә ягымлы сүзләрне урынлы куллана.

Уртача балл (2-2.6) - тәрбияче ярдәмендә җавап бирә.

Уртачадан түбән (1-2)- аңлый, сорауга җавапны русча әйтә.

3. Боерыкны аңлап үтәү һәм куллана белү (кил, утыр, сикер, ю, аша, эч).

1. Сүзле уен "Мин әйтәм - син эшлә" ("Командир").
2. Сүзле уен "Шаян уенчыклар" (Уен баланың боерыкларны аңлы рәвештә үтәвен тикшерү өчен бирелә. Уенның эчтәлеге: Тәрбияче уенчыкка боерык бирә, мәсәлән: Утыр! Ә уенчык "ашый" башлый. Бала боерыкны дөрес итеп үтәп күрсәтә).
Югары дәрәҗә (2,7-3) - бала боерыкны аңлап, дөрес үти.
Уртача дәрәҗә (2-2,6) - ялгыша.
Уртачадан түбән дәрәҗә (1-2) - татарча аңламый, боерыкларны үтәми.
4.Тирә-юньдәге предметларның сыйфат билгеләрен, күләмен белдерә торган сүзләрне аңлап сөйләмдә куллану.

1. ***Дидактик уен "Уенчык нинди?" (зур, кечкенә, чиста, пычрак, әйбәт, матур).***

Уен эчтәлеге: зур-кечкенә уенчыклар күрсәтелә. Тәрбияченең "Нинди?" соравына бала уенчыкның исемен сыйфат билгесе белән әйтергә тиеш.
-Нинди курчак? - Зур (кечкенә, чиста, пычрак, әйбәт, матур) курчак.
Эш дәфтәрендәге 11 нче биремне кулланып була.

2. ***Дидактик уен "Тап, күрсәт һәм әйт" (чиста, пычрак).***

Комплекттагы күрсәтмә рәсемнәр кулланып үткәрелә. Тәрбияче әйткән рәсемне бала табып күрсәтә, әйтә.("Чиста туп", "Пычрак аю"…).
Эш дәфтәрендәге 13 нче биремне кулланып була.

3. ***Дидактик уен "Курчакка бүләк".***

Тәрбияче зур курчакка- зур туп, кечкенә курчакка- кечкенә туп бүләк итәргә куша." Мә, зур туп ", "Мә, кечкенә туп".

4. ***Дидактик уен "Дөрес сана".***

Санау күнекмәләрен билгеләү (1-5 кадәр). Тәрбияче уенчыклар, муляжлар санарга тәкъдим итә. Төркемдәге балаларны да санарга була. "Ничә малай?", "Ничә кыз?".

5. ***Дидактик уен "Ничә?".***

Санау күнекмәләрен тикшерү өчен шулай ук, укыту методик комплектындагы күрсәтмә рәсемнәрне дә кулланып була.
- Ничә туп?- Биш туп.
Югары дәрәҗә (2,7-3)- әйберләрнең сыйфат билгеләрен, күләмен исем белән кушып дөрес әйтә.
Уртача дәрәҗә (2-2.6) - 1-2 билгесен әйтә.
Уртачадан түбән дәрәҗә (1-2) - әйберләрнең билгеләрен, күләмен рус телендә әйтә.
5.Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сарап алу, тәкъдим итү, инкарь итү, раслау).

1. ***Уен ситуациясе "Әйдәгез танышабыз".***

"Син кем?" соравына аңлап җавап бирүе билгеләнә. К нам пришла новая кукла, она хочет с вами познакомиться: -Исәнмесез. Мин Алсу. Син кем? (Мин Оля (Коля). -Мин Алсу, мин кыз. Син кыз? (Юк, мин малай (әйе, мин кыз).

2. ***Уен ситуациясе "Кунак каршылыйбыз ".***

а) Тәрбияче: К нам идут гости.
Спроси. "Кто там?". "Кем анда?"- Мин әби (бабай).
"Позови бабушку (дедушку)". -Әби (бабай) кил монда.
"Поздоровайся с бабушкой (дедушкой)"- Исәнме,әби (бабай).
"Спроси у бабушки (дедушки) как дела?"- Әби (бабай) хәлләр ничек?- Әйбәт, рәхмәт.
"Предложи бабушке (дедушке) сесть". - Әби (бабай) утыр.

"Предложи бабушке (дедушке) пить чай" - Мә, чәй, эч.
Скажи: "До свидания!" Сау бул, әби! (бабай).
б) Балага "кунак" белән исәнләшергә, хәлен сорарга, чакырып утыртырга, сыйларга("аша,эч") һәм саубуллашырга тәкъдим ителә.
Эш дәфтәрендәге 3 нче биремне кулланып була**.**

1. ***Уен ситуациясе "Кунакларны сыйла".Угости Акбай хлебом, Мияу молоком***.

-Мә, Акбай ипи, аша. - Рәхмәт.
-Мә, Мияу сөт, эч. - Рәхмәт.
Эш дәфтәрендәге 16 нчы биремне кулланып була**.**

2. ***Уен ситуациясе "Бер - береңне сыйла ".***

(Ашамлык муляжлары кулланып)
"Угости яблоком".
- Мә, алма, аша.- Рәхмәт.
"Спроси, яблоко вкусное?"
- Алма тәмле?- Әйе, тәмле.
Эш дәфтәрендәге 6 нчы биремне кулланып була**.**

3. ***Уен ситуациясе "Уенчыклар иләндә"***

1 . Ты пришел в магазин игрушек. Попроси игрушку, которая тебе нравится.
-Куян бир (әле).- Рәхмәт.
2. Предложи поиграть с игрушкой.
- Мә, туп, уйна. - Рәхмәт.
3. Позови друга, предложи помыть игрушку.
-Коля, кил монда.- Мә, туп, ю.
4. Поменяйтесь игрушками. Попроси у друга игрушку, предложи ему свою .
- Коля, туп бир - Мә, туп.
- Рәхмәт.
Югары дәрәҗә (2,7-3) - аралаша, сөйләм күнекмәләрен актив куллана.
Уртача дәрәҗә (2-2,6) - тәрбияче ярдәмендә аралаша.
Уртачадан түбән дәрәҗә (1-2) - аңлый, русча җавап бирә.

Уку елы ахырында зурлар, уку елы башында мәктәпкә әзерлек төркеме балаларының “Уйный-уйный үсәбез” проекты буенча татар телен үзләштерү дәрәҗәләрен билгеләү.

№	Баланың исеме, фамилиясе	**Биремнәр**					**Нәтиҗә**	
		1	**2**	**3**	**4**	**5**	**баллар**	**дәрәҗә**
		“Уйный – уйный үсәбез” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча биш – алты рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)	Ягымлы сүзләр куллану (“исәнме”, “сау бул”, “рәхмәт”. “исәнмесез”, “ сау булыгыз”)	Боерыкны бирә белү (кил, утыр, сикер, уйна, ю, аша, эч, ки, сал)	Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау бирә белү (Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?)	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкарь итү, раслау)		
1.	Коля							
2.	Оля...							

Нәтиҗәләрне билгеләү	
Югары дәрәҗә 2,7 дән 3 кә кадәр	Бала сөйләмдә актив, үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.
Уртача дәрәҗә 2 дән 2,6 га кадәр	Сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.
Уртачадан түбән дәрәҗә 1 дән 2 гә кадәр	Аңлый, русча җавап бирә.

1.“Уйный – уйный үсәбез” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану.
(Өйрәнгән темалар буенча биш – алты рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)

1. ***Дидактик уен “Бу нәрсә?”***

(Лексика: аш, ботка, сөт, кашык, тәлинкә, чынаяк).
Уен эчтәлеге: Тәрбияче рәсемнәргә күрсәтеп сорый:

- Бу нәрсә? (“Аш”...)

2. *<u>Дидактик уен “Кәрзиндә нәрсә бар?”</u>*

(Лексика: кишер, суган, бәрәңге, кыяр, кәбестә, алма).
Уен эчтәлеге: Куян кәрзин белән яшелчәләр һәм җиләк-җимеш алып килгән. Куян сорый: “Нәрсә бар?” (“Кәбестә”...)

3. ***<u>Дидактик уен “Нәрсә юк?”.</u>***

(Лексика: кишер, суган, бәрәңге, кыяр, кәбестә, алма).
Куян бер яшелчә муляжын яшереп куя: “Нәрсә юк?”. Бала нәрсә юклыгын әйтергә тиеш. Уенны рәсемнәр кулланып та үткәрергә була.

4. *<u>Дидактик уен “Дөресен әйт”.</u>*

(Лексика: күлмәк, чалбар, сарафан, өстәл, урындык, карават).
Уен эчтәлеге: Балага рәсемнәр бирелә. Бала рәсемнәрнең исемен атый һәм күрсәтә.

<u>Югары балл (2.7-3)</u> — сүз байлыгы җитәрлек, яшелчәләр, савыт-сабалар, киемнәр, өй җиһазлары атамаларын аңлап дөрес күрсәтә, исемнәрен әйтә һәм куелган сорауларга җавап бирә.
<u>Уртача балл (2-2,6)</u> - сүз байлыгы бар, кайбер сорауларга тәрбияче ярдәмендә җавап бирә.
<u>Уртачадан түбән балл (1-2)</u> - аңлый, русча җавап бирә.
2. Ягымлы сүзләр куллану (“Исәнме”, “Сау бул”, “Рәхмәт”, “Исәнмесез”, “ Сау булыгыз”).

Ситуатив күнегүләр (уртанчылар төркемендәге ягымлы сүзләр бүлеген кара):

а) Поздоровайся с Акбаем.
б) Спроси как дела у Акбая.
в) Скажи спасибо Акбаю. Спроси как дела.
г) Попрощайся с Акбаем.
д) Поздоровайся с воспитателем, Мияу и Акбай.
е) Попрощайся с воспитателем, Мияу и Акбай.
<u>Югары балл (2.7-3)</u> — бала сөйләмдә ягымлы сүзләрне урынлы куллана.
<u>Уртача балл (2-2,6)</u> – уен ситуацияләрен тәрбияче ярдәмендә төзи.
<u>Уртачадан түбән балл (1-2)</u> – аңлый, җавап бирә алмый.
3. Боерыкны бирә белү (кил, утыр, сикер, уйна, ю, аша, эч, ки, сал).

Балаларның боерыкларны бирә белү күнекмәләрен тикшерү. Балалар бер-берсенә боерык бирәләр. Саша, аша! – Саша ашау хәрәкәтләре күрсәтә. Алга таба Саша үзе башка балага боерык бирә һәм шундый тәртиптә дәвам ителә.
(Лексика: кил, утыр, сикер, ю, аша, эч, уйна, ки, сал).
<u>Югары балл (2,7-3)</u> – 8-9 сүз.
<u>Уртача балл (2-2.6)</u> – 5-6 сүз.
<u>Уртачадан түбән (1-2)</u>– 1-2 сүз.
4. Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау бирә белү. (Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?).

1. <u>Сюжетлы-рольле уен “Кибет”</u>

Балаларга рус телендә кибет уены үткәрү аңлатыла һәм өч төп сорауны куя белүләрен максат итеп куясың. Уен яшелчә, киемнәр, савыт-саба, өй җиһазлары рәсемнәре кулланып үткәрелә.
(Лексика: Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?).

2. ***Дидактик уен "Нинди?".***

Тикшерүдә сорауларны аерым кулланып та үткәрергә була.
Әйберләрне билгесен ачыклау өчен бирелә торган сорауга аңлап җавап бирү һәм ул сорауларны үзлектән куя белү.
(Лексика: нинди? кызыл, сары, яшел, зәңгәр).

3. ***Дидактик уен "Ничә?".***

Санау күнекмәләрен билгеләү (1- 10 кадәр).

4. ***Дидактик уен "Дөрес сана".***

Тәрбияче уенчыклар, муляжлар, укыту методик комплектындагы күрсәтмә рәсемнәрне санарга тәкъдим итә. Балалар бер-берсенә сорау бирәләр һәм җавап бирәләр. Шулай ук, сорауны тәрбияче үзе дә бирә ала. *"Ничә...?"*.
Югары балл (2,7-3) – диалогта 3 сорауны да аңлап куллана.
Уртача балл (2-2.6) – диалогта 2 сорауны аңлап куллана.
Уртачадан түбән (1-2)– диалогта 1 сорауны аңлап куллана.

5. Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкаръ итү, раслау).

1. ***Уен ситуациясе "Әйдәгез танышабыз".***

"Син кем?" соравына аңлап җавап бирүе билгеләнә.
К вам пришла новая кукла, она хочет с вами познакомиться:
- Исәнмесез. Мин Алсу. Син кем? (Мин Оля яки Коля).
- Мин Алсу, мин кыз. Син кыз? (Юк, мин малай).

2. ***Уен ситуациясе "Кунак каршылыйбыз".***

а)Тәрбияче:
- **К нам идут гости. Спроси. "Кто там?". "Кем анда?"**
- Мин Акбай.
- Позови Акбая.
- Акбай, кил монда.

б)У Акбая сегодня день рождение. Подари свою игрушку
- Акбай, мә кызыл туп.
- Рәхмәт.

в) Угости гостей супом или кашей.
- Мә, аш (ботка) (аша).

г)Что бы сьесть угощение попроси ложку.
- Кашык бир.
- Нинди кашык?
- Зур, матур, зәңгәр кашык.

- Рәхмәт.

3. ***<u>Уен ситуациясе “Кибеттә”.</u>***

Бала белән бала аралашуы тикшерелә.

- Исәнме! Хәлләр ничек?
- Әйбәт, рәхмәт.
- Аю бир.
- Нинди аю?
- Зур аю, чиста аю, матур аю.
- Ничә?
- Ике аю.
- Мә, ике аю.
- Рәхмәт.
- Сау бул.

<u>Югары балл (2,7-3)</u> – бала сөйләмдә актив, үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.
<u>Уртача балл (2-2.6)</u> – сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.
<u>Уртачадан түбән (1-2)</u>– аңлый, русча җавап бирә.

Уку елы ахырында мәктәпкә әзерлек төркеме балаларының
“Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты буенча татар телен үзләштерү дәрәҗәләрен билгеләү.

№	Баланың исеме, фамилиясе	Биремнәр					Нәтиҗә	
		1	2	3	4	5	баллар	дәрәҗә
		“Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча биш – алты рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)	Ягымлы сүзләр куллану (“исәнме” “исәнмесез”, “сау бул”, “сау булыгыз”, “рәхмәт”, “зур рәхмәт”, “хәерле көн”, “хәлләр ничек?”, “әйбәт”)	Боерыкны бирә белү (кил, утыр, сикер, уйна, ю, аша, эч, ки, сал, бие, жырла, йөгер, йокла)	Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау куя белү. (Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли? Кая барасың?)	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкарь иү, раслау)		
1.	Коля							
2.	Оля							

Нәтиҗәләрне билгеләү	
Югары дәрәҗә 2,7 дән 3 кә кадәр	Бала сөйләмдә актив, үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.
Уртача дәрәҗә 2 дән 2,6 га кадәр	Сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.
Уртачадан түбән дәрәҗә 1 дән 2 гә кадәр	Аңлый, русча җавап бирә.

1.“Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану.
(Өйрәнгән темалар буенча биш – алты рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)

1. ***Дидактик уен “Бу нәрсә?”***

(Лексика: тычкан, бүре, төлке, керпе, тавык, әтәч, үрдәк, аю).
Уен эчтәлеге: Тәрбияче рәсемнәргә күрсәтеп сорый:

- Бу нәрсә? (“бүре”...)

2. ***<u>Дидактик уен “Портфельдә нәрсә бар?”</u>***

(Лексика: китап, дәфтәр, рәсем, мәктәп).
Уен эчтәлеге: Тәрбияче портфельдән рәсемнәр яки предмет алып күрсәтә, исемен сорый:
-Портфельдә нәрсә бар?- (“Дәфтәр бар”...)

3. ***<u>Дидактик уен “Портфельдә нәрсә юк?”</u>***

Бала нәрсә юклыгын әйтергә тиеш. Уенны рәсемнәр кулланып та үткәрергә була.

4. ***<u>Дидактик уен “Дөресен әйт”</u>***

(Лексика: чәк- чәк, өчпочмак, бәрәңге, аш, ботка, су).
Уен эчтәлеге: Балага рәсемнәр бирелә. Бала рәсемнәрне атый.
<u>Югары балл (2.7-3)</u> — 10-14 сүз.
<u>Уртача балл (2-2,6)</u> – 7-9 сүз.
<u>Уртачадан түбән балл (1-2)</u> – 1-6 сүз.

2. Ягымлы сүзләр куллану
(“Исәнме”, “Исәнмесез”, “Сау бул”, “Сау булыгыз”, “Рәхмәт”, “Зур рәхмәт”,
“Хәерле көн”,“Хәлләр ничек?”, “Әйбәт”)
<u>Ситуатив күнегү:</u>
Телефоннан сөйләшү.
Эш дәфтәрендәге 1 нче биремне кулланып була**.**
<u>Югары балл (2,7-3)</u> — бала сөйләмдә ягымлы сүзләрне урынлы куллана.
<u>Уртача балл (2-2,6)</u> – тәрбияче ярдәмендә җавап бирә.
<u>Уртачадан түбән балл (1-2)</u> – аңлый, сорауларга җавапны русча бирә.

3. Боерыкны бирә белү.
(Лексика: кил монда, утыр, сикер, ю, аша, эч, уйна, ки, сал, йөгер, бие, җырла, йокла).
<u>Дидактик уен: “Командир”</u>
Эш дәфтәрендәге 9 нчы биремне кулланып була**.**
Бер бала икенче балага боерык бирә. Мәсәлән:
-Коля, сикер! (Коля сикереп күрсәтә).
-Коля, син нишлисең?(Колядан сорый) – Мин сикерәм.
-Коля нишли? (Башка баладан сорый) – Коля сикерә.
<u>Югары балл (2,7-3)</u> — 11-13 сүз белән боерык бирә, син нишлисең, нишли сорауларын бирә белә.
<u>Уртача балл (2-2,6)</u> – бары боерык бирә, сорауларны куя алмый.
<u>Уртачадан түбән балл (1-2)</u> – 1-5 сүз белән боерык бирә, сорауларны русча әйтә.

4. **Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау бирә белү.**
(Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли? Кая барасың?)

1. Уен ситуацияләре:

а) “Кибет” (Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?)
б) “Телефоннан сөйләшү” (Кая барасың? Син нишлисең?)
в) “Танышу” (Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли?)

2. Сюжетлы-рольле уен “Кибет”

Балаларга рус телендә кибет уены үткәрү аңлатыла һәм өч төп сорауны куллана белүләре тикшерелә.Уен яшелчә, киемнәр, савыт-саба, өй җиһазлары, йорт кошлары, уенчык рәсемнәре кулланып үткәрелә.
(Лексика: Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?).

2. Дидактик уен “Нинди?”.

Тикшерүдә сорауларны аерым кулланып та үткәрергә була.
(Лексика: кызыл, сары, яшел, зәңгәр, ак, кара).

3. Дидактик уен “Сана”.

Санау күнекмәләрен билгеләү (1- 10 кадәр).

Югары балл (2,7-3) – сорауларны аңлап куллана.
Уртача балл (2-2,6) – аңлый, тәрбияче ярдәме белән куллана.
Уртачадан түбән (1-2)– русча җавап бирә.

5. Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкарь итү, раслау)

1. ***Уен ситуациясе “Әйдәгез танышабыз”***

- Исәнмесез. Син кем? - (Мин Оля яки Коля).
- Мин кыз. Син кыз? - (Юк, мин малай).
- Синңа ничә яшь?- (6 (7) яшь).

2. ***Уен ситуациясе “Телефоннан сөйләшү”.(диалогны сан, сыйфат, күләм берәмлеге кертеп баетырга була)***

- Исәнме. Хәлләр ничек?
- Әйбәт.
- Нишлисең?
- Мин уйныйм. Син нишлисең?
- Мин ашыйм.
- Нәрсә?
- Алма ашыйм.
- Алма тәмле(ме)?

- Әйе, алма тәмле.
- Сау бул.

3. ***Уен ситуациясе “Кая барасың?”*** (*мәктәп, кафе, цирк һ.б.*)

- Исәнме! Хәлләр ничек?
- Әйбәт, рәхмәт.
- Кая барасың?
- Кафега барам.
- Кафеда нәрсә бар?
- (ашамлыклар атарга мөмкин)
- Саша нишли?
- Саша бәрәңге ашый.

4.***Ситуатив күнегү.***

а) Син нишлисең?

- Мин биим (утырам, сикерәм, ашыйм, эчәм, уйныйм, йөгерәм, җырлыйм, йоклыйм).

Югары балл (2,7-3) – бала сөйләмдә актив, үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.
Уртача балл (2-2.6) – сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.
Уртачадан түбән (1-2)– аңлый, русча җавап бирә.

Ата- аналар белән эш

- Икенче кечкенәләр төркеменә яңа килгән татар милләтеннән булган балаларның ата – аналары белән анкета үткәрү.
- Ата – аналар җыелышында чыгышлар ясау.
- Консультацияләр үткәрү.
- Ачык ишекләр көне үткәрү.
- Балалар бакчасының сайтында информацияләрне яңартып тору.
- “Татарча сөйләшәбез – Говорим по – татарски” папкаларындагы информацияләрне яңартып тору.
- Индивидуаль консультацияләр бирү, әңгәмәләр үткәрү.
- Ата- аналарның, балаларның рәсемнәре күргәзмәсе үткәрү.

Педагогик коллектив белән эш

- Педагоглар өчен татар теленә өйрәтү курслары үткәрү.
- Педагогик киңәшмәләрдә чыгышлар ясау.
- Консультацияләр бирү.
- Төркем тәрбиячеләре һәм белгечләр белән берлектә бәйгеләр үткәрү.
- Ачык ишекләр көнендә эшчәнлек күрсәтү.

Мәктәп белән бәйләнеш

- Мәктәп һәм бакча балалары белән уртак бәйрәмнәр үткәрү.
- Ата- аналар җыелышларына гимназия һәм мәктәп укытучыларын чакыру.
- Үзара эшчәнлек һәм дәресләр карау.

III НЧЕ БҮЛЕК. Оештыру

Татар телен өйрәтүдә кулланыла торган чаралар.

1. Эшчәнлек эшкәртмәләре, диагностик материаллар.
2. Тавышлы күрсәтмәлелек (һәр проект өчен аудиоязмалар, анимацион сюжетлар, мультфильмнар).
3. Картиналы һәм картиналы-дидактик күрсәтмәлелек (таратма һәм күрсәтмә рәсемнәр, җырлы-биюле уеннар, театр эшчәнлеге өчен материаллар.
4. Символик, график күрсәтмәлелек (пиктограммалар).
5. Күләмле күрсәтмәлелек (макетлар, муляжлар, уенчыклар)
6. Интерактив уеннар.
7. Эш дәфтәрләре.

Материаль - техник яктан тәэмин ителеш

Татар теле кабинеты	Белем бирү эшчәнлеге, индивидуаль, коррекцион эш, ата-аналар, педагоглар өчен консультацияләр, ачык эшчәнлекләр .	Зурлар һәм балалар өчен өстәлләр, урындыклар, интерактив такта, ноутбук, уенчыклар, дидактик, интерактив уеннар, балалар әдәбияты, тематик папкалар, альбомнар, укыту - методик комплект (демонстрацион, таратма материал, аудио, видео дисклар, маскалар, театрларның төрле төрләре),ТР һәм РФ символикасы.

Программалы - методик яктан тәэмин ителеш

Зарипова З.М., Кидрячева Р. Г. Балалар бакчасында рус балаларына татар теле өйрәтү программасы. «Идел-Пресс», 2013.
Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 4-5 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, «Хәтер», 2011.
Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 5-6 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, «Хәтер», 2012.
Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, «Татарстан китап нәшрияты», 2012.

Предметлы - үстерелешле әйләнә тирәлек

Эш дәфтәрләре

Кидрячева Р.Г. «Татарча сөйләшәбез». 4-5 яшьлек балалар өчен эш дәфтәре, «Хәтер», 2012.
Кидрячева Р.Г. «Татарча сөйләшәбез». 5-6 яшьлек балалар өчен эш дәфтәре, «Хәтер», 2012.
Кидрячева Р.Г. «Татарча сөйләшәбез». 6-7 яшьлек балалар өчен эш дәфтәре, "Татарстан китап нәшрияты», 2012.

Тавышлы күрсәтмәлелек

Кидрячева Р.Г. "Минем өем" проеты буенча 4-5 яшьлек балалар өчен укыту-методик комплектына аудиоязмалар. "Аксу" компаниясе, 2012.
Кидрячева Р.Г. "Уйный- уйный үсәбез" проекты буенча 5-6 яшьлек балалар өчен укыту-методик комплектына аудиоязмалар. "Аксу" компаниясе, 2012.
Кидрячева Р.Г. "Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар", проекты буенча 6-7 яшьлек балалар өчен укыту-методик комплектына аудиоязмалар. "Аксу" компаниясе, 2012.
Кидрячева Р.Г. "Минем өем" проекты буенча 4-5 яшьлек балалар өчен анимацион сюжетлар. "Аксу" компаниясе, 2012.
Кидрячева Р.Г. "Уйный- уйный үсәбез" проекты буенча 5-6 яшьлек балалар өчен анимацион сюжетлар. "Аксу" компаниясе, 2012.

Күрсәтмә, таратма материаллар,
театр эшчәнлеге өчен атрибутлар.
"Минем өем" проекты буенча 4-5 яшьлек балалар өчен

1.А4 форматында күрсәтмә рәсемнәр.	«Минем гаилә» Бабай, әби, әти, әни, малай, кыз.	Һәрберсе 1 данә
	Зур уенчыклар: курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина. Кечкенә уенчыклар: курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина.	Һәрберсе 1 данә
	«Ашамлыклар» Ипи, алма, чәй, сөт.	Һәрберсе 1 данә
	«Уенчыклар» Курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина. курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина – пычрак уенчыклар.	Һәрберсе 1 данә
	Сюжетлы рәсемнәр: «Куян өйгә керә, өйдә аю утыра». «Куян өйдән чыга, саубуллаша».	Һәрберсе 1 данә
	Рәсемнәр: 1 куян, 2 куян, 3 куян, 4 куян, 5 куян; 1 аю, 2 аю, 3 аю, 4 аю, 5 аю; 1 курчак, 2 курчак, 3 курчак, 4 курчак, 5 курчак;1 туп, 2 туп, 3 туп, 4 туп, 5 туп; 1 машина, 2 машина, 3 машина, 4 машина, 5 машина;1 песи, 2 песи, 3 песи, 4 песи, 5 песи; 1 эт, 2 эт, 3 эт, 4 эт, 5 эт.	Һәрберсе 1 данә

2.А3 форматында өй рәсеме.	Өй макеты	1 данә
3. А 5 форматында таратма рәсемнәр.	«Минем гаилә» Бабай, әби, әти, әни, малай, кыз.	Һәрберсе 15 данә
	«Ашамлыклар»Ипи, алма, чәй, сөт.	Һәрберсе 15 данә
	«Уенчыклар»Курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина.	Һәрберсе 15 данә
4. Театр эшчәнлеге өчен атрибутлар.	Битлекләр: бабай, әби, әти, әни, малай, кыз, куян, аю, песи, эт.	Һәрберсе 15 данә
Бармак уеннары өчен атрибутлар	бабай, әби, әти, әни, малай, кыз, эт Акбай, песи Мияу, аю, куян.	Һәрберсе 15 данә

“Уйный-уйный үсәбез” проекты буенча 5-6 яшьлек балалар өчен

1. Күрсәтмә рәсемнәр.	«Минем гаилә» Малай, кыз рәсемнәр («Курчакны киендер» уены. Кыз, малай өчен киемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), футболка, шорты, чалбар, сарафан - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Уенчыклар» Зур уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Ашамлыклар»Аш, ботка, чәк-чәк, конфет, сок.	Һәрберсе 1 данә
	«Савыт-саба» Зур рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Җиләк-җимешләр» Зур рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша. Кечкенә рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша.	Һәрберсе 1 данә
	«Яшелчәләр» Зур рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә.	Һәрберсе 1 данә

	Кечкенә рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә.	
	«Киемнәр» Зур рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Өй җиһазлары» Зур рәсемнәр: карават, урындык, өстәл - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: карават, урындык, өстәл - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Төсләр»Палитра: зәңгәр, кызыл, сары, яшел.	Һәрберсе 1 данә
	«Саннар»10)	Һәрберсе 1 данә
2. Таратма рәсемнәр.	«Минем гаилә» Малай, кыз рәсемнәре: («Курчакны киендер» уены. Кыз, малай өчен киемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), футболка, шорты, чалбар, сарафан - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Уенчыклар»Зур уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Ашамлыклар» Аш, ботка, чәк-чәк, конфет, сок.	Һәрберсе 15 данә
	«Савыт-саба»Зур рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Җиләк-җимешләр» Зур рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша. Кечкенә рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша.	Һәрберсе 15 данә
	«Яшелчәләр»Зур рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә. Кечкенә рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә.	Һәрберсе 15 данә
	«Киемнәр»Зур рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Өй җиһазлары»Зур рәсемнәр: карават, урындык, өстәл - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: кровать, стул, стол - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә

3.Буяу өчен график рәсемнәр	1 аю, 2 куян, 2 машина, 2 курчак, 3 бәрәңге, 4 кәбестә, 4 курчак, 5 песи, 6 алма, 6 кыяр, 7 туп, 7 бәрәңге, 8 кишер, 9 суган, 10 эт.	Һәрберсе 15 данә
4.Театр эшчәнлеге өчен атрибутлар.	Битлекләр: кишер, суган, кыяр, бәрәңге, кәбестә, алма.	Һәрберсе 15 данә
5. Театр эшчәнлеге өчен атрибут лар.	1.Өстәл театры өчен атрибутлар (конус формасында): «Өч аю»: эти аю, әни аю, бала аю. 2. Өстәл театры өчен атрибутлар (конус формасында): «Кем нәрсә ярата»: песи, эт, аю, куян, кәҗә, этәч. өстәл (зур, уртача зурлыкта, кечкенә); урындык (зур, уртача зурлыкта, кечкенә); карават (зур, уртача зурлыкта, кечкенә).	Һәрберсе 1 данә Һәрберсе 1 данә

Демонстрационный и раздаточный материал по проекту "Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар"
(Мы уже теперь большие, дорога ведет нас в школу)

1.Демонстрацион ный материал, формат А4 (рисунки)	Утка, волк, петух, курица, мышь большая, мышь маленькая, книга, альбом, клей, линейка, ручка, карандаш, пенал, тетрадь, кофе, пицца, картошка фри, треугольник.	По 1 шт.
	Воздушный шар (синий, красный, желтый, зеленый).	По 1шт
	Сюжетные рисунки: заяц катается на санках, медведь катается на санках, волк катается на санках, лиса катается на санках, утка катается на санках, курица катается на санках, мышь катается на санках, лиса танцует, еж спит, волк бежит, лиса сидит, еж играет, медведь спит, кошка пьет молоко, собака кушает, лиса бежит, заяц прыгает, мышь кушает, петух поет, девочка моет руки, мальчик читает книгу, девочка читает книгу, лиса читает книгу, заяц читает книгу, мама моет руки, папа спит, мальчик сидит, девочка моет лицо, бабушка сидит, дедушка спит.	По 1шт каждый
2. Разд материал, формат А5 рисунки)	Утка, волк, петух, курица, мышь большая, мышь маленькая, книга, альбом, клей, линейка, ручка, карандаш, пенал, тетрадь, кофе, пицца, картошка фри, треугольник.	По 15 шт.
	Воздушный шар (синий, красный, желтый, зеленый).	По 15 шт.

	Сюжетные рисунки: заяц катается на санках, медведь катается на санках, волк катается на санках, лиса катается на санках, утка катается на санках, курица катается на санках, мышь катается на санках, лиса танцует, еж спит, волк бежит, лиса сидит, еж играет, медведь спит, кошка пьет молоко, собака кушает, лиса бежит, заяц прыгает, мышь кушает, петух поет, девочка моет руки, мальчик читает книгу, девочка читает книгу, лиса читает книгу, заяц читает книгу, мама моет руки, папа спит, мальчик сидит, девочка моет лицо, бабушка сидит, дедушка спит.	По 15 шт.
Пиктограммы, формат 8x10	Танцует, спит, сидит, кушает, пьет, играет, прыгает, бежит, читает, рисует, поет, катается на санках, я, девочка, мальчик, бабушка, дедушка.	По 15 шт.
Пиктограммы, формат 15x20	Танцует, спит, сидит, кушает, пьет, играет, прыгает, бежит, читает, рисует, поет, катается на санках, я, девочка, мальчик, бабушка, дедушка, заяц, лиса, кошка, собака, медведь, петух, курица, утка, еж, мышь.	По 1 шт.
Материал к театрализованной деятельности	Полумаски: лиса, кукла, мяч, курица, петух, волк, еж, утка, мышь, бабушка, дедушка, девочка, мальчик, собака, кошка, мама, папа, репка. Атрибуты к настольному театру «Репка». Бабушка, дедушка, девочка, мальчик, собака, кошка, мама, папа, мышь, репка.	По 15 шт. По 1 шт.

Циклограмма
постоянных дел на год воспитателя (по обучению детей татарскому языку)

№ п/п	Содержание работы	Сроки	Периодичность
1.	Диагностика	Сентябрь – май	2 раза в год
2.	Итоговые занятия		1раз в квартал
3.	Развлечения с детьми		1раз в квартал
4.	Совместные развлечения с родителями		1раз в квартал
5.	Консультации для родителей и воспитателей		В течение года
6.	Сезонные праздники		В течение года
7.	Народные праздники		В течение года
8.	Проведение поэтических вечеров		В течение года
9.	Оформление уголка “Татарча сөйләшәбез” в группах для родителей		В течение года
10.	Оформление стенда для воспитателей, родителей, сотрудников в холле		В течение года

11.	Пополнение материала в кабинете татарского языка и в музее быта татарского народа.		В течение года
12.	Участие в методической работе ДОУ, МО, города, региона		В течение года

4. ПРЕЗЕНТАЦИЯ.

Рабочая программа по обучению детей татарскому и русскому языкам (родному и неродному) разработана в соответствии с ООП детского сада № 16, в соответствии с введением в действие Федерального государственного образовательного стандарта ДО - «Об утверждении федерального государственного образовательного стандарта дошкольного образования» (Приказ Министерства образования и науки Российской Федерации № 1155 от 17 октября 2013 года).

Программа по обучению детей татарскому и родному языкам обеспечивает разностороннее развитие детей в возрасте от 4 до 7 лет с учётом их возрастных и индивидуальных особенностей по основным направлениям - социально-коммуникативному, речевому и художественно – эстетическому.

Реализуемая Программа строится на принципе личностно–развивающего и гуманистического характера взаимодействия взрослого с детьми.

Содержание образовательного процесса в Муниципальном бюджетном дошкольном образовательном учреждении «Детский сад общеразвивающего вида №16» выстроено в соответствии с программами:

- Федерального государственного образовательного стандарта дошкольного образования.
- Учебно-методический комплект «Говорим по-татарски» Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. Шарипова Л.А. Исаева Р.С., «Хатер». 2011.
- Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. Балалар бакчасында рус балаларына татар теле өйрәтү программасы. «Идел-Пресс», 2013.
- Шаехова Р.К. «Радость познания» региональная образовательная программа дошкольного образования. – 2016. – 196 с.
- Учебно-методический комплект «Туган телдә сөйләшәбез», 5-7 яшь, Зарипова З.М., Вазиева Л.Н., Зуфарова Р.С.
- Учебно-методический комплект «Туган телдә сөйләшәбез», 4-5 яшь, Хазратова Ф.В.
- В Программе комплексно представлены все основные содержательные линии воспитания и образования ребенка от 4 до 7 лет.

Приоритетным направлением деятельности при обучении детей татарскому языку является речевое развитие детей дошкольного возраста**:** владение речью как средством общения и культуры; обогащение активного словаря; развитие связной, грамматически правильной диалогической и монологической речи; развитие речевого творчества; развитие звуковой и интонационной культуры речи, фонематического слуха.

Данное направление определяет содержание и организацию воспитательно – образовательного процесс и направлена на формирование общей культуры, интеллектуальных и личностных качеств, формирование предпосылок учебной деятельности, обеспечивающих социальную успешность, сохранение и укрепление здоровья детей, и реализуется в процессе разнообразных видов детской деятельности: сюжетно-ролевые, словесные игры, речевые ситуации, коммуникативной.

Оно реализуется через следующее формы и виды образовательной деятельности: беседы, дидактические игры, рассматривание картин и иллюстраций, реализация проектов, викторины, интегрированные занятия, самостоятельная деятельность, индивидуальная работа.
В ДОУ в соответствии с нормативно - правовыми документами МО и Н РТ реализуется региональная программа дошкольного образования Р.К. Шаеховой.

В программе отражено содержание образования детей от 3 до 7 лет. Программа разработана в соответствии с культурно-историческими подходами к проблеме развития детей дошкольного возраста, сочетает принципы научной обоснованности и практической применимости. Ее реализация основывается на комплексно-тематическом принципе построения образовательного процесса, принципах целостности и интеграции дошкольного образования, строится на адекватных возрасту видах деятельности и формах работы с детьми.

Программа обеспечивает осуществление образовательного процесса в двух основных организационных моделях, включающих совместную деятельность взрослого и детей, самостоятельную деятельность детей.Достижение высоких результатов в обучении дошкольников второму языку зависит от создания благоприятной психологической атмосферы на занятиях, положительной мотивации.

Одним из наиболее оптимальных средств повышения мотивации к изучению татарского языка является использование на занятиях информационно-комуникационных технологий.
Программа разработана для детей 4-7 лет, не владеющих татарским языком. Предлагаемый цикл ООД «Говорим по-татарски» - это результат направленных поисков и размышлений о том, с помощью каких средств и методов дать детям необходимые знания по изучению татарского языка. Специальный цикл ОД рассчитан на 3 года обучения.

Цель программы: обогащение детского развития посредством приобщения к истокам национальной культуры, краеведения, изучения татарского языка.

Задачи программы по ознакомлению детей с национальной культурой татарского народа соотносятся с основной общеобразовательной программой ДОУ.

Основные задачи обучения татарскому языку в детском саду:

1.Пробуждать интерес к изучению татарского языка.

2.Активно помогать каждому ребенку в освоении программы по обучению детей татарскому языку.

3.Совершенствовать все стороны речи: расширять и активизировать словарь, развивать диалогическую речь, обучать формам монологической речи.

4.Формировать умения строить предложения, учить отвечать на вопросы, точно употребляя слова по смыслу.

5.Развивать восприятие, внимание, память детей; интерес к различным видам игр, побуждать к активной деятельности.

6.Воспитывать интерес и уважение к культуре, традициям и обычаям татарского народа.

7.Воспитывать усидчивость; учить проявлять настойчивость, целеустремленность в достижении конечного результата.

Итоги освоения содержания в соответствии с целевыми ориентирами: умеет воспринимать татарскую речь на слух и принимать участие в несложном диалоге. Различает на слух повествовательные, вопросительные и побудительные предложения. Умеет отвечать на вопросы воспитателя, товарищей, на основе изученного материала. Умеет переводить слова и предложения с русского на татарский и наоборот. Формирование, развитие и закрепление умений и навыков владения татарским языком осуществляется в процессе активной

речевой практики детей. В речевой практике дети запоминают наиболее употребляемые формы слов, а также конструкции и предложения, постепенно овладевают умением составления предложений на основе усвоенных образцов.

Принципы программы:

1. Коммуникативный принцип готовит детей использовать татарский язык, как средство общения. Обучать язык не как наука, а как средство общения.
2. Принцип осуществления задач в тесной связи друг с другом воспитания и развития ребенка.
3. Принцип преемственности предусматривает последовательность детского сада и начальной школы.
4. Принцип мотивации образовательной деятельности - ребенок принимает материал, когда он интересный и соответствует своим интересам. В процессе по обучению языку просмотр сказочных сюжетов, встреча с знакомыми интересными героями (Акбай, Мияу, использование игровых элементов обеспечивает мотивацию обучения языкового материала. Обучение языка в общении, связывая в игровые ситуации, дети чувствуют практическое значение обучения языку, рождается эмоциональный подъем, и они с желанием изучают языковой материал.
5. Принцип индивидуализации предусматривает развитие социально- личностные качества в обучению языку. Рассчитывается возрастные особенности детей.
6. Принцип наглядности, обучение языку, образует разнообразную деятельность в повседневной жизни. Игра, как основное средство в познании детей.
7. ***Дидактические принципы*** - от простого к сложному.
8. Принцип интеграции – учитывает особенности разных видов речи, слушание речи воспитателя, при помощи технических средств (аудио, -видео, особенности языка дать в разных упражнениях, развивать диалогическую речь детей.

Виды деятельности:

1 .Работа с предметами (описать), составить диалог, участие в играх и инсценировках.
2.Работас картинкой: развивающий диалог.
3.Сюжетно-ролевые игры;
4.Обучение хороводным играм, играм с движением и с музыкой (опираясь на аудио записи).
5.Театрализация (пальчиковый театр, маски, костюмы, драмматизация (показ родителям, детям других групп).
6.Подвижные игры: с мячом, игра “Командир” , хороводные игры, игры физминутки.
7.Творческие: ролевые игры; ситуативные игры: интервью, ситуативные упражнения.
8. Выполняет правильно Ситуативные и логические упражнения.
9. Развивающий диалог (взрослый и сверстник, между сверстниками).
10. Прослушивание аудиозаписей, повторение их, пение, повторение, показать на рисунках услышанные слова.
11. Просмотр анимационных сюжетов и мультфильмов.
12. Интерактивные игры.

Особенности организации образовательной деятельности:

Организация образовательного процесса в младшем дошкольном возрасте предполагает игру. Воспитатель знакомит детей с

культурой и традициями татарского народа. Начиная со средней группы, рекомендуется обучение татарскому языку. В данной возрастной группе проводится три занятия по 15 мин. каждое, в старшей группе 3 занятия - не более 25 мин., в подготовительной к школе группе - 3 занятия - не более 30 мин. Воспитателю следует помнить, что дети дошкольного возраста, изучающие татарский язык, усваивают его в условиях искусственно созданной языковой культуры.

Кроме занятий воспитатели в группах проводит индивидуальную работу с детьми по рабочим тетрадям в свободное от занятий время и работу с родителями.

Содержание образовательной работы.

В части, формируемой участниками образовательных отношений, содержания образовательной области «Социально-коммуникативное развитие» выступает общение ребенка со взрослыми и сверстниками, с представителями другой национальности, приобретающее на каждом возрастном этапе более совершенные формы. Успешность общения проявляется во взаимопонимании и бесконфликтном взаимодействии. Общение на языке татарского народа и разнообразные виды детской деятельности в широком культурном контексте выступают как главное условие присвоения ребенком национальных традиций, формирования начал гражданственности, любви к своей семье, родному краю, Родине, как основе формирования его самосознания.

В части, формируемой участниками образовательных отношений, содержания образовательной области «Познавательное развитие» главным является развитие познавательного интереса и любознательности в области ознакомления с историей, культурой, архитектурой, природой родного края. Интеграция национальных ценностей и системы образования - процесс постоянного совершенствования содержания дошкольного образования, его целей, ценностей, смысловых установок. Введение элементов национальной культуры в содержание познавательно-исследовательской деятельности ребенка способствует формированию личности с высоким уровнем национального самосознания и духовной культуры. При этом интеграция рассматривается не как самоцель, а потребность перехода системы регионального образования в новое состояние.

В части, формируемой участниками образовательных отношений, содержания образовательной области «Речевое развитие» главным выступает развитие устойчивого интереса русскоязычных детей к освоению татарского языка, желание общаться, используя его для выражения своих мыслей и чувств. Общение на татарском языке выступает как условие, благодаря которому реализуется совместная деятельность взрослого и ребѐнка. «Тот, кто общается на двух языках с детства, оказывается более успешным в жизни, легче приспосабливается к изменениям в обществе, становится конкурентоспособным, готовым к изучению других языков и культур» (Р.Н. Минниханов).

Заложить основы правильного звуко и слово произношения, интонационной выразительности речи, определенного запаса лексических единиц, элементарного диалога и монолога помогут информационно-коммуникационные технологии, аудио-видео записи, учебно-методический комплект, детская художественная литература, разные виды детской деятельности и активности. Именно разнообразие специфически детских видов деятельности и общение обогащают и совершенствуют речь.

Образовательная область «Художественно-эстетическое развитие» рассматривается в единстве формирования эстетического отношения к миру и художественного развития ребенка средствами культуры, в том числе национальной. Включение средств культуры в систему

дошкольного образования осуществляется посредством педагогического потенциала элементов национальной культуры – фольклора, литературы, музыки, живописи, декоративно-прикладного искусства, театра, народных игр, песен, танцев и т.д.
В содержании образовательной области «Физическое развитие» заложено начало формирования здорового образа жизни. Все самое ценное, что веками сформировано мудростью и культурой татарского народа, является частью системы дошкольного образования.

Примерное содержание образовательных областей зависит от возрастных и индивидуальных особенностей детей и реализуется в различных видах деятельности, таких как:
- игровая (народная подвижная игра, хороводная игра и др.);
- коммуникативная (общение на татарском или русском языках, взаимодействие со взрослыми и сверстниками);
- познавательно-исследовательская (исследование и познание культурных богатств, природы родного края в процессе наблюдения и взаимодействия с ними), а также такими видами активности ребенка, как:
- восприятие художественной литературы татарских писателей и поэтов, народного фольклора;
- самообслуживание и элементарный бытовой труд (в помещении и на улице города (села);
- изобразительная, включая татарское декоративно-прикладное искусство (рисование, лепка, аппликация);
- музыкальная (восприятие и понимание смысла музыкальных произведений татарских композиторов, пение татарских песен, исполнение татарских танцев, игра на народных музыкальных инструментах);
- двигательная (формы активности с учетом традиций региона).

5.ӘДӘБИЯТ

1.Мәктәпкәчә мәгарифнең Федераль дәүләт белем стандарты (Россия Федерациясе Мәгариф һәм фән министрлыгының 2013елның 17 октябрендә 1155 нче номерлы боерык нигезендә расланган).
2.Татарстан Республикасының “Татарстан Республикасында Татарстан Республикасының дәүләт телләре һәм башка телләр турында” Законы.
3.Шаехова Р.К. «Радость познания» региональная образовательная программа дошкольного образования. – 2016. – 196 с.
6.Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. Балалар бакчасында рус балаларына татар теле өйрәтү программасы. «Идел-Пресс», 2013.
7.Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 4-5 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, «Хәтер», 2011
8.Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 5-6 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, «Хәтер», 2012
9.Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, «Татарстан китап нәшрияты», 2012.
10.Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Әй, уйныйбыз, уйныйбыз”.- Казан, 2013.
11.Зарипова З.М., Исаева Р.С. “Үстерешле уен”.- Казан, 2013.
12.К. В. Закирова К.В., Муртазина Л.Р. “Балачак – уйнап - көлеп үсәр чак”.- Казан, 2012.